

Později se v něm nacházel železářský krám, od poloviny století zde žili soukeníci. V prvních dekádách 17. století se stává vinárenským domem, přičemž jeho obyvateli bývali rychtáři či jiní význační měšťtí hodnostáři (Nather 2007, 517–519; Zlámál, Grégr 2020, 5–7).

Objekt byl již v minulosti zasažen intenzivní stavební činností. Dochované pozůstatky historických kulturních vrstev se tak podařilo identifikovat pouze v západní části objektu, kde zůstaly zakonzervovány v nevelkém prostoru mezi mohutným základovým zdívem z lomového kamene a přibližně rovnoběžně orientovanou subtilnější destrukcí dalšího zdíva. V průběhu 1. poloviny 13. století, v době lokace královského města, zde zřejmě došlo k výraznějšímu zásahu do stávajícího terénu, při němž byly odstraněny starší uložení. Přímou na půdním podloží zde tak spočívalo asi 0,5 m mocné souvrství sídlištního horizontu z průběhu 13. století, datované na základě keramických nálezů, včetně několika kusů okrajů nádob a tzv. lokační keramiky. V průběhu středověku až raného novověku zde terén dále narůstal. Vzhledem k absenci datovatelných archeologických nálezů není bližší datace těchto uložení možná. Zřejmě v pozdním středověku až raném novověku byly tyto uložení porušeny výstavbou výše zmíněných zdí (Zlámál, Grégr 2020, 7–9).

Literatura

Nather, W. 2007: *Kronika olomouckých domů I*. Olomouc: Univerzita Palackého.

Zlámál, T., Grégr, J. 2020: *Nálezová zpráva z archeologického výzkumu Olomouc, Opletalova 2. Vestavba výtahu, NPU028/19*. Rkp. nálezové zprávy, MTX202000103. [cit. 2020-02-08]. Uloženo: Archiv nálezových zpráv Archeologického ústavu AV ČR, Brno, v. v. i. Dostupné také z: Digitální archiv Archeologické mapy České republiky <https://digiarchiv.aiscr.cz/id/M-TX-202000103>.

Summary

Olomouc (cadastre Olomouc-město, Olomouc District), Opletalova Street No. 363/2, Plot No. 313. High Middle Ages. Town. Rescue excavation.

In June 2019, a rescue archaeological excavation was carried out in the place of a projected lift shaft. Cultural layers from the 13th century were documented.

Tomáš Zlámál, Jan Grégr

Opava (městská část a k. ú. Malé Hoštice, okr. Opava)

Evidenční část Pusté Jakartice, parc. č. 846.

Rok 1945. Válečné hroby. Záchranný výzkum.

Záchranný archeologický výzkum (číslo akce NPÚ Ostrava 61/16) byl vyvolán na základě telefonického oznámení Policie ČR, kdy při liniovém výkopu pro dešťovou kanalizaci v bývalé obci Pusté Jakartice byly odkryty lidské kosterní pozůstatky. Jednalo se o neohlášené výkopové práce.

Archeologický nález byl učiněn v centru zástavby před novou kaplí Panny Marie, ve strojně vyhloubeném výkopu. Dle doprovodného materiálu se jednalo o dva padlé vojáky z 2. světové války. Před válečnými operacemi na jaře roku 1945 stával v těchto místech velký statek se zámečkem, který byl v bojích zničen. Strojní výkop archeologickou situaci značně poškodil, ale pravděpodobně byla částečně poškozena již dříve, při výkopu inženýrských sítí v 90. letech 20. století. V místě nálezu proběhla dokumentace zbytku kosterních ostatků dvou jedinců, spočívajících

v šedé jílovité uloženině, nacházející se pod vrstvou stavební suti. Liniový strojní výkop byl široký 0,4 m a padlí vojáci se nacházeli cca 0,9 m pod stávajícím povrchem. Zbytky koster ležely napříč sondou těsně vedle sebe. Minimálně jeden z vojáků sloužil dle nalezeného doprovodného materiálu u německých branných složek. Na hrudi mezi žebry měl dvě válečná vyznamenání. Jednalo se o odznaky za zranění 3. stupně v černém provedení, první byl z lisovaného zinkového plechu a druhý z železného plechu. Jeden z odznaků se mohl původně nacházet u druhého jedince. U prvního vojáka se dále našla německá polní láhev, jídelní souprava lidově zvaná „ešus“, polní lopatka a další zbytky výstroje a přechotní munice. Druhý jedinec byl zachycen jen z malé části, postrádal doprovodné předměty. V zásypu výkopu se nacházelo větší množství kovových artefaktů souvisejících také s výstrojí a výzbrojí vojáků. Byly zde objeveny například knoflíky, přezky, podkůvka boty, kožené součásti výstroje, odjišťovací vrtulka ze zapalovače sovětské letecké pumy, závěr pušky Mosin-Nagant vz. 1891/30, koňská podkova a další blíže nespecifikované předměty.

Antropologická analýza určila stáří prvního mužského jedince na 20–25 let. Na pravé kosti pánevní, cca uprostřed lopaty kyčelní bylo zjištěno trauma, způsobené v době úmrtí. Jednalo se o kruhový otvor s paprčitými trhlinkami a spirálovitou fragmentací. Trauma mělo charakter průstřelu o poměrně vysoké energii. Dle nálevkovitého rozšíření měrem vně lze usuzovat na střelu procházející tělem zepředu dozadu. To odpovídalo i defektu na hliníkové polní jídelní misce a železné lopatce, nošené v oblasti dolní části beder, kde byl patrný průnik střepiny nebo projektilu. Stáří druhého zemřelého bylo stanoveno na 25–30 let (Skalná 2019).

Literatura

Skalná, M. 2019: *Laboratorní antropologická zpráva. Pusté Jakartice „U Kaple“*. Ostrava. Uloženo: Archiv Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště Ostrava, detašované pracoviště Opava.

Zusammenfassung

Opava (Kat. Malé Hoštice, Bez. Opava), Ortsteil Pusté Jakartice. Neuzeit – das Jahr 1945. Soldatengrab. Rettungsgrabung.

Pavel Malík

Plumlov (okr. Prostějov)

Nádvoří zámku, parc. č. 971 a 972.

Novověk. Šlechtické sídlo. Záchranný výzkum.

Lokalizace: ZM ČR 1 : 10000, list 24-24-11, linie mezi body 110:326 a 116:324.

Ve dnech 14. listopadu 2017 až 18. října 2019 probíhal průběžný archeologický dohled nad postupem prací souvisejících s obnovou fasády budovy tzv. vysokého zámku, přesněji se sanací vlhkosti i úpravami prostranství v navazující části nádvoří. V jeho rámci bylo fotograficky zdokumentováno obvodové zdívo a především konstrukce opěrných pilířů zámecké budovy vystavené v manýristickém stylu podle architektonického projektu Karla Eusebia z Lichtenštejna v letech 1680 až 1688 (obr. 74; podrobně viz Kühndel, Mathon 1937).

Literatura

Kühndel, J., Mathon, J. 1937: *Plumlovský zámek a jeho knížecí architekt*. Prostějov: Městské muzeum v Prostějově.

Obr. 74. Plumlov (okr. Prostějov), nádvoří zámku. Struktura základového zdiva pilíře při vnitřní obvodové stěně objektu. Foto P. Fojtík.

Abb. 74. Plumlov (Bez. Prostějov), Schlosshof. Struktur eines Stützpfilerfundaments an der inneren Seite der Umfassungsmauer. Foto P. Fojtík.

Zusammenfassung

Plumlov (Bez. Prostějov), Schloss Plumlov, Parz. Nr. 971, 972. Neuzeit. Schloss. Rettungsgrabung.

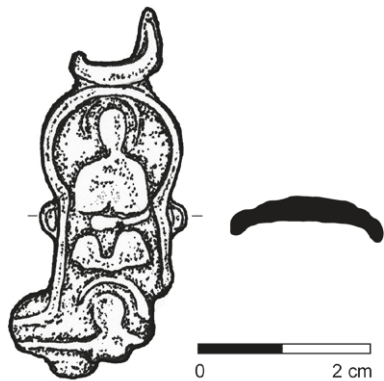
Pavel Fojtík

Prostějov (okr. Prostějov)

Bez bližší lokalizace.

Raný středověk (11.–13. století). Ojedinelý nález.

V roce 2019 byl ke zpracování a následnému předání příslušné sbírkotvorné instituci darován panem Pavlem Kučerou z Prostějova velice zajímavý předmět, který by si zasloužil vzhledem ke svému ojedinelému charakteru bližší pozornost vědecké veřejnosti specializující se na drobné movité předměty s církevní tematikou. Je jím torzo ostatkového kříže, tzv. enkolpionu (obr. 75), který má analogie na východě Evropy a lze ho datovat do průběhu 11.–13. století (John et al. 2017, 357). Pojednávaný předmět byl nalezen na blíže neurčeném místě katastru, s největší pravděpodobností však v trati s pomístním názvem „Rozhoznice“ rozkládající se mezi současnými ulicemi Brněnská a Určická, které jsou detektoráři nejvyhledávanějšími plochami na jižním okraji Prostějova kvůli své dobré dostupnosti a blízkosti původní historické zástavby. Jedná se o trvale obdělávané zemědělské plochy, čemuž odpovídá i porušení předmětu, které mohlo být způsobeno zemědělskou technikou. Z kříže (enkolpionu),

Obr. 75. Torzo ostatkového kříže – enkolpionu z Prostějova. Kresba R. Přehnalová.

Fig. 75. Fragment of a reliquary cross – enkolpion, found near Prostějov. Drawing by R. Přehnalová.

kteřý je dutý a dvoudílný, je dochováno jen torzo horní části jedné z polovin (viz průřez), kde je vyobrazen Kristus na kříži. Povrch je značně otřelý, detaily jsou nepostřehnutelné. Předmět indikuje čilé dálkové kontakty v mladohradištním období, které na Prostějovsku registrujeme již v 11. století na pohřebišti v Dětkovicích (Geislerová, Parma eds. 2013, 225–226). Zmíněné kontakty mohou s největší pravděpodobností sahát až do oblasti původní Kyjevské Rusi, kde je predikována výroba enkolpionů (Lutovský 2001, 72). Předmět má v našich zemích doposud v náleзовých fondech velice ojedinělé zastoupení a aktuálně je známo jen okolo dvaceti exemplářů (John et al. 2017, 360).

Literatura

Geislerová, K., Parma, D. (eds.) 2013: *Výzkumy – Ausgrabungen 2005–2010*. Brno: Ústav archeologické památkové péče Brno.

John, J., Thomová, Z., Zavřel, P. 2017: *Ostatkový kříž – enkolpion z Vitína na Českokubějovicku*. *Archeologické výzkumy v jižních Čechách* 30, 357–370.

Lutovský, M. 2001: *Encyklopedie slovanské archeologie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Libri.

Summary

Prostějov (Prostějov District), Unknown location. Early–High Middle Ages.

Accidental finding. A fragment of a cast reliquary cross (enkolpion) dating from the 11th to the 13th century was found by a treasure hunter at inexactly specified site near Prostějov.

Miroslav Popelka

Předklášteří (okr. Brno-venkov)

Klášter Porta coeli.

Středověk, novověk. Klášter. Záchraný výzkum.

Lokalizace: S-JTSK – 1141716.56: 11302.93, 1141694.19:611297.05.

V červnu roku 2019 uskutečnili pracovníci Ústavu archeologické památkové péče Brno, v. v. i., záchraný archeologický výzkum v jižní části komplexu kláštera Porta coeli, jenž byl vyvolán výstavbou nového zemního kabelového vedení NN na pozemcích parc. č. 6, 7 a 8/1. Jeho trasa vycházela od severovýchodního rohu severního křídla budovy původního pivovaru, pokračovala zhruba východním směrem podél spojovací zdi až k barokní pokloně se sochou sv. Floriána. Za ní se lomila k jihu a přes dvůr dosáhla středu západní stěny budovy bývalé konírny.

Porušení archeologických situací bylo zaznamenáno pouze v západním sousedství severní poloviny objektu bývalé konírny. Podobně jako pod budovou dnešního obecního úřadu, situovanou o zhruba 100 m dále na jihovýchod (srov. Doležel 1993), zde byly zachyceny pozůstatky již vrcholné středověkých sídlištních aktivit. Jednalo se o dvě blíže nespecifikovatelné jámy, které byly zahlobeny do zplanýrovaného terénu. Na základě nepočetných zlomků keramických nádob, získaných vzorkováním výplní, bylo možné rámcově datovat jednu z nich do 13. až 14. století a druhou do 14. až 15. století. Později byl zdejší povrch opakovaně uměle navyšován navážkami až o zhruba 1 m. Do těchto vrstev pak byly zapuštěny další jámy a základy zdí budov, které zřejmě souvisely s hospodářskými aktivitami, probíhajícími na tomto místě před vybudováním barokního dvora v 1. třetině 18. století. K uvedenému dvoru náleží nejmladší zachycené objekty, jimiž jsou útržky kamenné dlažby a základy spojovací zdi mezi konírnou a objektem bývalého pivovaru.